

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiatehokkuuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiatehokkuuslain muuttamisesta (HE 162/2016 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- ympäristövaliokunta YmVL 21/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylitarkastaja Maria Holmi, työ- ja elinkeinoministeriö
- yli-insinööri Juha Toivanen, Energiavirasto
- johtava asiantuntija Isa-Maria Bergman, Motiva Oy

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Suomen Kiinteistöliitto ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi energiatehokkuuslakia. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin artikla julkisten elinten hankintojen energiatehokkuutta koskevista velvoitteista. Lisäksi lakia täydennettäisiin eräiden energiatehokkuusdirektiivin määritelmien osalta. Ehdotuksen taustalla on tarve täsmentää energiatehokkuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa Euroopan komission Suomelle antamassaan perustellussa lausunnossa esille tuomien kohtien osalta.

Muutosten tavoitteena on vahvistaa julkisen sektorin esimerkillistä roolia energiatehokkuuden edistäjänä. Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan keskushallintoviran-

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp

omaisia näiden hankkiessa esityksessä tarkoitetun mukaisesti tuotteita, palveluja ja rakennuksia. Julkisten elinten hankintoja koskevat säännökset ehdotetaan lisättäviksi uuteen erilliseen lukuun, ja lakiin ehdotetaan lisättäviksi keskeiset määritelmät. Sääntelyn sujuvoittamiseksi lakiin ehdotetaan myös joitain teknisiä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Talousvaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä vähäisin muutoksin ja seuraavin huomautuksin.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa julkisen sektorin asemaa suunnannäyttäjänä energiatehokkaiden hankintojen toteuttamisessa. Ehdotuksen taustana on energiatehokkuusdirektiivi ja komission Suomelle antama perusteltu lausunto, jossa kansallista täytäntöönpanoa ei ole pidetty riittävänä sen vuoksi, että energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia ei ole sisällytetty velvoittavaan lainsäädäntöön vaan asiaa koskevaan valtioneuvoston periaatepäätökseen. Nyt ehdotettu sääntely ei kuitenkaan merkitsisi suurta sisällöllistä muutosta, koska valtioneuvoston periaatepäätös on jo vuodesta 2013 edellyttänyt ympäristö- ja energiaratkaisujen (cleantech-ratkaisut) hyödyntämistä valtion julkisissa hankinnoissa kokonaistaloudellisesti parhaalla tavalla.

Ehdotettu sääntely olisi sisällöltään ja soveltamisalaltaan yhdenmukainen direktiivin kanssa. Hankintojen energiatehokkuusvaatimukset velvoittaisivat keskushallintoon kuuluvia viranomaisia ja koskisivat julkisista hankinnoista annetussa direktiivissä asetetut kynnyksarvot ylittäviä hankintoja. Ehdotus koskisi keskushallintoviranomaisia, joilla tässä ehdotuksessa tarkoitetaan kaikkia hallinnon yksiköitä, joiden toimivalta ulottuu koko valtion alueelle. Lakiin ei sisältyisi tyhjää luetteloa kaikista keskushallinnon viranomaisista, vaan tätä määrittäisi toiminnan laatu.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä perusteltuna. Vaikka nyt ehdotetun velvoittavan sääntelyn kohteena olevien hankintojen osuus ei ole kovin suuri julkisten hankintojen kokonaisarvoon nähden, niiden potentiaali esimerkkinä puhtaiden teknologioiden edistämiseksi on merkittävä. Talousvaliokunta korostaa myös, että energiatehokkuus on keskeinen liiketoiminta-alue ja vientisektori, jonka kansainvälistä menestymistä voidaan edesauttaa toimivilla kotimarkkinoilla ja kotimaisilla referensseillä.

Talousvaliokunta toteaa kuitenkin, että keskushallinnon osuus kattaa vain murto-osan julkisen sektorin tuotteiden, palveluiden ja rakennusten hankinnoista. Valiokunta pitää sen vuoksi tärkeänä, että nyt säädettyjen keskushallintoviranomaisia koskevien velvoitteiden lisäksi myös paikallis- ja aluehallintoviranomaisia rohkaistaan ja tuetaan direktiivin edellyttämällä tavalla energiatehokkaisiin hankintoihin.

Energiatehokkaiden ja innovatiivisten hankintojen toteuttaminen edellyttää laajaa osaamista sekä hankintamenettelystä että energiatehokkuuden arvioinnista. Työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut asiaa koskevat ohjeet alkuvuodesta 2016, ja neuvontapalvelua on toteutettu Motivassa toimivan tietopankin kautta. Energiatehokkaiden hankintojen edistämiseksi tarvitaan tehokasta neu-

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp

vontaa, tuoteryhmäkohtaisia ohjeita ja käytännöllisiä työkaluja energiatehokkuuden arvioimiseksi. Tällä hetkellä huolta on herättänyt erityisesti neuvonnan järjestämisen projektiluonteisuus. Valiokunta kiinnittää huomiota tarpeeseen kehittää energiatehokkuutta koskevaa neuvontaa ja pitää tärkeänä arvioida, onko nykyinen hankerahoitukseen perustuva järjestämistapa pitkällä tähtäimellä toimiva. Samoin on tärkeää arvioida, miten hankintojen energiatehokkuutta koskevat velvoitteet ja tavoitteet ovat tosiasiaassa toteutuneet ja mitkä niiden vaikutukset ovat olleet.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

29 d §. Energiatehokkaiden rakennusten hankinta. Asiantuntijakuulemisen yhteydessä on tullut esille tarve täsmentää ehdotuksen energiatehokkaiden rakennusten hankintaa koskevaa 5 a luvun 29 d §:ää siten, että siinä viitattaisiin voimassa olevan lain lisäksi kumotun lain mukaisiin mutta edelleen voimassa oleviin energiatodistuksiin. Säännöksen muuttaminen on tarpeen, jottei energiatehokkuuden osoittamiseksi tämän lain noudattamista varten tarvitsisi hankkia voimassa olevan energiatodistuksen tilalle uuden lain mukaista todistusta. Asia on merkityksellinen sen vuoksi, että ennen nykyisen lainsäädännön voimaantuloa on voitu hankkia kumotun lain mukaisia energiatodistuksia, joiden voimassaoloaika on 10 vuotta laatimishetkestä ja joiden voimassaolo voi siten jatkua aina vuoteen 2023 asti. Nyt ehdotetulla sääntelyllä ei ole perusteltua luoda välistä pakkoa todistuksen uusimiseen.

Talousvaliokunta ehdottaa, että 5 a luvun 29 d §:ään lisätään viittaus kumotun rakennuksen energiatodistuksesta annetun lain (487/2007) mukaisiin voimassa oleviin energiatodistuksiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 162/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki energiatehokkuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan energiatehokkuuslain (1429/2014) 2 §:n 3 kohta, 3 §:n 15 kohta, 7 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 2 momentti ja 32 § sekä
lisätään 2 §:ään uusi 4 kohta, 3 §:ään uusi 2 a, 2 b, 11 a, 12 a, 16 ja 17 kohta ja lakiin uusi 5 a luku seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

-
- 3) kaukolämpö- ja kaukojäähdytysverkkoihin, sähkön lauhdetuotantolaitoksiin ja sellaisiin teollisuuslaitoksiin, joissa voi syntyä käyttökelpoista ylijäämälämpöä;
- 4) valtion 3 §:n 17 kohdassa tarkoitettuihin keskushallintoviranomaisiin näiden hankkiessa 5 a luvussa tarkoitettujen mukaisesti tuotteita, palveluja ja rakennuksia.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) *energiansäästöllä* säästetyn energian määrää, joka määritetään joko mittaamalla tai arvioimalla kulutus ennen energiatehokkuutta parantavan toimenpiteen toteuttamista ja sen jälkeen siten, että energiankulutukseen vaikuttavat ulkoiset olosuhteet vakioidaan;

2 b) *energian loppukulutuksella* kaikkea teollisuudelle, liikenteelle, kotitalouksille, palveluihin ja maataloudelle toimitettua energiaa ei kuitenkaan energian muuntamiseen tai tuotantoon käytettyä energiaa;

11 a) *energiapalvelulla* energian ja energiatehokkaan teknologian tai toiminnan yhdistelmästä muodostuvaa fysikaalista etua, hyötyä tai hyödykettä, johon voi kuulua palvelun toimittamisen edellyttämiä käyttö-, huolto- ja valvontatoimia, joka toimitetaan sopimuksen perusteella ja josta tavanomaisissa olosuhteissa on todettu seuraavan todennettavissa ja mitattavissa tai arvioitavissa oleva energiatehokkuuden parantuminen tai primäärienergian säästö;

12 a) *yhteistuotantoyksiköllä* yksikköä, joka voi yhteistuotannolla tuottaa sähköä ja lämpöä;

15) *merkittäväällä uudistamisella* uudistustoita, joiden kustannukset ylittävät 50 prosenttia uuden vastaavan yksikön investointikustannuksista;

16) *julkisella elimellä* julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/14/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/24/EU, jäljempänä *julkisista hankinnoista annettu direktiivi*, tarkoitettuja hankintaviranomaisia;

17) *keskushallintoviranomaisella* kaikkia hallinnon yksiköitä, joiden toimivalta ulottuu koko valtion alueelle.

7 §

Pakollisesta energiakatselmuksesta vapautuminen

Jos yrityksessä on käytössä eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti akkreditoitun elimen sertifioima energianhallintajärjestelmä tai ympäristönhallintajärjestelmä, johon

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp

sisältyy tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti tehty energiakatselmus, yrityksen ei tarvitse tehdä 6 §:ssä tarkoitettua pakollista energiakatselmusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi sertifioituksi energianhallintajärjestelmäksi luetaan ainakin sertifioitu ISO 50001 -järjestelmä sekä sertifioitu ISO 14001 -järjestelmä yhdistettynä akkreditoidun elimen sertifioimaan energianhallintajärjestelmään, jonka energiakatselmusvaatimukset ovat yhteneväiset ISO 50001 -järjestelmän kanssa.

10 §

Yrityksen energiakatselmusraportti

Yrityksen energiakatselmuksesta tulee tehdä energiakatselmusraportti. Katselmusraportti tulee säilyttää vähintään viisi vuotta. Yrityksellä tulee olla yrityksen energiakatselmusraportti, joka on korkeintaan neljä vuotta vanha.

11 §

Kohdekatselmusraportti

Yrityksen energiakatselmukseen sisällytettävästä kohdekatselmuksesta tulee tehdä kohdekatselmusraportti. Raportti tulee säilyttää vähintään viisi vuotta. Yrityksen on toimitettava kaikista energiakatselmukseensa sisällytettävistä kohdekatselmusraporteista keskeiset tiedot Energiaviraston ylläpitämään tai osoittamaan rekisteriin kolmen kuukauden kuluessa kunkin kohdekatselmusraportin valmistumisesta.

12 §

Valvonta

Energiavirastolla on oikeus saada pakollisen yrityksen energiakatselmuksen sekä siihen sisällytetyn kohdekatselmuksen raportit tarkastettavikseen. Energiakatselmusraportti, siihen sisällytetty kohdekatselmusraportti sekä muut viranomaisen valvonnassaan tarvitsemat tiedot tulee toimittaa Energiavirastolle kuukauden kuluessa Energiaviraston pyynnöstä. Energiakatselmusta ja kohdekatselmusta koskevat raportit eivät saa olla neljää vuotta vanhempia.

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp

5 a luku

Julkisten elinten hankinnat

29 a §

Keskushallinnon hankintojen energiatehokkuus

Keskushallintoviranomaisten on hankittava energiatehokkaita tuotteita, palveluja ja rakennuksia, jos se on mahdollista kustannustehokkuuden, taloudellisen toteutettavuuden, laajemman kestävyyden, teknisen soveltuvuuden sekä riittävän kilpailun kannalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus koskee keskushallintoviranomaisten tekemiä tuotteiden, palvelujen ja rakennusurakoiden hankintasopimuksia, joiden arvo vastaa vähintään julkisista hankinnoista annetun direktiivin 4 artiklassa säädettyjä kynnysarvoja.

29 b §

Tuotteiden hankinta

Jos hankinnan kohteena on tuote, joka kuuluu tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008) soveltamisalaan ja tuotteeseen on liitetty energiamerkintä, keskushallintoviranomainen saa hankkia vain parhaaseen mahdolliseen energiatehokkuusluokkaan kuuluvan tuotteen. Jos hankittavassa tuotteessa ei ole energiamerkintää, mutta tuotteelle on annettu energiatehokkuusvaatimuksia Euroopan komission ekologista suunnittelua koskevassa tuoteryhmäkohtaisessa täytäntöönpanosäädöksessä, keskushallintoviranomainen saa hankkia vain täytäntöönpanosäädöksessä määritellyjä energiatehokkuuden viitearvojen mukaisia tuotteita. Tuotteita hankittaessa on kuitenkin otettava huomioon tarve varmistaa riittävä kilpailu.

Jos hankinnan kohteena on tuotepaketti, joka kuuluu kokonaisuudessaan 1 momentissa tarkoitettujen täytäntöönpanosäädöksen soveltamisalaan, keskushallintoviranomainen saa hankintapäätöksessä asettaa kyseisen tuotepaketin kokonaisenergiatehokkuuden etusijalle yksittäisten tuotteiden energiatehokkuuteen nähden ja hankkia sellaisen tuotepaketin, joka kuuluu parhaaseen energiatehokkuusluokkaan.

Keskushallintoviranomainen saa hankkia vain sellaisia toimistolaitteita, jotka täyttävät vähintään Amerikan yhdysvaltojen hallituksen ja Euroopan yhteisön välisen toimistolaitteiden energiatehokkuutta osoittavia merkintöjä koskevien ohjelmien yhteensovittamista koskevan sopimuksen tekemisestä tehdyn Euroopan neuvoston päätöksen 2006/1005/EY soveltamisalaan kuuluvan sopimuksen liitteessä C tarkoitettujen energiatehokkuusvaatimukset.

Keskushallintoviranomainen saa hankkia vain sellaisia autonrenkaita, jotka kuuluvat renkaiden merkitsemisestä polttoainetaloudellisuuden ja muiden keskeisten ominaisuuksien osalta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2009/1222/EY mukaiseen polttoainetaloudellisuusluokkaan A. Keskushallintoviranomainen saa kuitenkin hankkia mainitun asetuksen mukaiseen märkäpito- tai vierintäluokkaan A kuuluvia renkaita turvallisuuden tai kansanterveyteen liittyvistä syistä.

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp

29 c §

Palvelujen hankinta

Keskushallintoviranomaisen on edellytettävä palvelusopimuksia koskevissa tarjouspyynnöissä, että palveluntarjoajat käyttävät 29 b §:ssä tarkoitettuja vaatimukset täyttäviä tuotteita, siltä osin kuin ne hankkivat uusia tuotteita osittain tai kokonaan kyseisten palvelujen tarjoamista varten.

29 d §

Energiatehokkaiden rakennusten hankinta

Keskushallintoviranomainen saa hankkia vain sellaisia rakennuksia ja tehdä uusia vuokrasopimuksia vain sellaisista rakennuksista, jotka täyttävät maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 117 g §:n mukaiset energiatehokkuutta koskevat vähimmäisvaatimukset ja joille on laadittu rakennuksen energiatodistuksista annetun lain (50/2013) tai kumotun rakennuksen energiatehokkuudesta annetun lain (487/2007) mukainen voimassa oleva energiatodistus, jollei hankinnan tarkoituksena ole:

- 1) rakennuksen pitkälle menevä perusparannus tai purkaminen;
- 2) myydä rakennus käyttämättä sitä keskushallintoviranomaisen omiin tarkoituksiin; tai
- 3) säilyttää rakennus virallisesti suojeltuna osana ympäristöä tai sen erityisen arkkitehtonisen tai historiallisen arvon vuoksi.

29 e §

Puolustushallinnon hankinnat

Edellä 29 a—29 d §:ssä säädettyä ei sovelleta julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) mukaisiin hankintasopimuksiin. Puolustushallinnon ja Rajavartiolaitoksen hankintasopimuksiin mainittuja pykäläiä sovelletaan vain siltä osin, kuin se ei aiheuta ristiriitaa puolustushallinnon tai Rajavartiolaitoksen toimien luonteeseen ja ensisijaisen tavoitteen kanssa.

32 §

Muutoksenhaku valvontaviranomaisen päätökseen

Energiaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp

Helsingissä 9.11.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen

**Valiokunnan mietintö TaVM 25/2016 vp
Vastalause**

VASTALAUSE

Perustelut

Lakiesitys HE 162/2016 vp energiatehokkuuslain muuttamiseksi kattaa vain murto-osan julkisen sektorin hankinnoista. Esitys koskee pakollisena vain valtion organisaatioita ja rajaa ulos alue- ja kuntatason sekä kynnsarvojen ali menevät hankinnat.

Julkisen sektorin hankintojen yhteenlaskettu arvo on Suomessa vuosittain noin 32 miljardia euroa eli noin 15 % bruttokansantuotteesta. Suurin osa julkisista hankinnoista on kuntien, kuntayhtymien ja muiden kunnallisten organisaatioiden hankintoja. Valtion keskushallintoon kuuluvien organisaatioiden tekemien hankintojen arvo vuonna 2015 oli yhteensä noin 5 miljardia euroa eli vain noin 15,6 % julkisista hankinnoista. Energiatehokkuustavoitteiden tehokas toteutuminen edellyttää, että laki koskee myös kuntien julkisia hankintoja.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus HE 162/2016 vp hyväksytään muutoin talousvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 2 § muutettuna seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

5) 1.1.2020 alkaen myös kuntiin ja kuntien yhteenliittymiin. Tässä laissa keskushallintoviranomaisille annetut velvoitteet koskevat mainitusta päivämäärästä alkaen myös kuntia ja kuntien yhteenliittymiä. (Uusi)

Helsingissä 9.11.2016

Antero Vartia vihr
Hanna Sarkkinen vas